

ŪTUNGATA WA PAŪLŪ KORINITHO

“Ūtukū ūmwe
Mwathani akĩira Paŭlū
na kĩoneki atĩrĩ,
Ndũkae gwĩtigĩra; thĩĩ
na mbere na kũheana
ũhoro, na ndũgakire.
Nĩgũkorwo ndĩ hamwe
nawe, na gũtirĩ mũndũ
ũgũgũtharĩkĩra agwĩke
ũũru, tondũ ndĩ andũ
aingĩ gũkũ itũũra-inĩ
rĩĩrĩ ”

(Atũmwo 18:9, 10, NRSV)

Thutha wa Maruwa kūrī Aroma, Marūwa kūrī Akorinitho nīmo maraihu mūno harī marīa mangī moothe Paūlū andīkire.

Marūwa merī marīa metiririe marī na ūtiganu wa njuma igīrī wandīki-inī wamo. Thīiniī wamo, tuonaga ūtaari ūroneka wa gwītiiria maūndū ma ūritū marīa mambarara gatagatī-inī rīrīa mahītania.

Nīguo tūtaūkwo weega ndūmīrīri ciamo, no mūhaka mbere tūmenye mandīkīrwo ūndūire-inī ūrīkū.

Gwītwo gwa Paūlū

Rūgendo gūthiī Korinitho

Itūūra rīa Korinitho

Akorinitho

Marūwa kūrī Akorinitho

GWĪTWO GWA PAŪLŪ

“Nĩ nĩ mūtũmwo Paũlũ, na rĩrĩ, ndirĩ mūtũmwo ũtũmĩtwo nĩ andũ o na kana ngatũmwo na njĩra ya mũndũ, no ndũmĩtwo nĩ Jesũ Kristũ na Ngai Ithe witũ, ũrĩa wamũriũkirie kuuma kũrĩ arĩa akuũ—” (A Galatia 1:1)

Kwongerera harĩ arĩa ikumi na eerĩ mathurĩtwo nĩ Jesũ, Bibilia nĩ ĩgwetaga atũmwo angĩ ta Mathia (Atũ 1:26), Baranaba (Atũ 14:3), Jakubu na Paũlũ (1 Akorinitho 15:7-9).

Paũlũ atuĩkire mūtũmwo atĩa?

Athurirwo nĩ Jesũ (Agal. 1:1)

Athurirwo rĩ?

Kuuma arĩ nda ya nyina (Agal. 1:15)

Etirwo rĩ?

Njĩra-inĩ agĩthiĩ Damasikasi (Atũ 22:6-7)

Arĩ mūtũmwo kũrĩ a?

Kũrĩ arĩa marĩ a Ndũrĩrĩ (Agal. 2:9)

Kuuma rĩrĩa etirwo, ũtũũro wa Paũlũ warongoreirwo o Jesũ. Eciragia igũrũ rĩa Jesũ, akagayana Jesũ na andũ othe.

Nĩũndũ wa gĩtũmi gĩkĩ, kuuma ihinda rĩrĩa akinyire Korinitho, Jesũ nĩwe warĩ gatũũrũ ka ndũmĩrĩri yao (1 Akor. 2:2).

RŪGENDO RWA KORINITHO

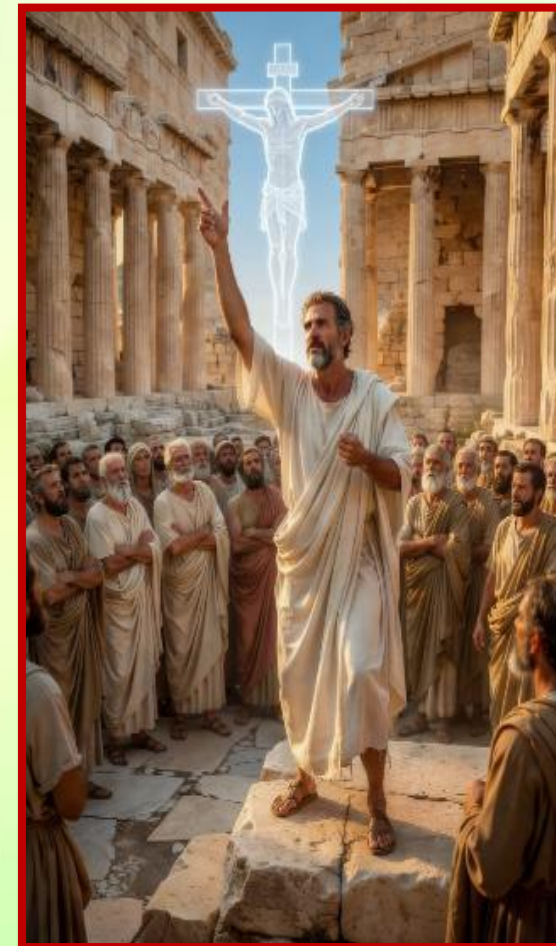
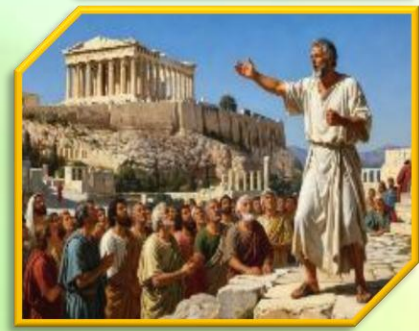
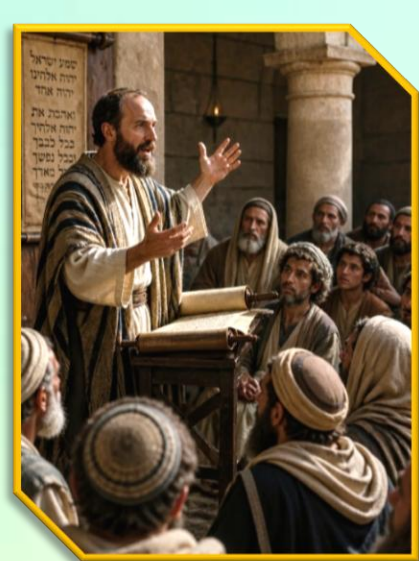
"Thuutha ũcio, Paŭlũ akiuma Athene agĩthĩ Korinitho." (Atũ 18:1)

Rũgendo-inĩ rwake rwa kerĩ rwa ũmĩceni, Paŭlũ aikĩrĩirio nĩ Roho Mũtheru athĩ Uropa (Atũ 16:6-10). Kũu nĩ aingatithirio kuuma Filipi (Atũ 16:12, 38-39), kuuma Thesalonika (Atũ 17:1, 5, 9-10), na kuuma Berea (Atũ 17:13-14).

Thĩiniĩ wa In Athena, thutha wa kũhunja kũrĩ Ayahudi thĩiniĩ wa thunagogi na kũrĩ andũ a ndũrĩrĩ ndũnyũ-inĩ, agĩtwo akahunjie Aepikurio (Atũ 17:16-21). Thutha wa mĩario mĩthuranĩre, no gakundi kanini getĩkĩrire Jĩsũ (Atũ 17:34).

Oima Athena, Paŭlũ athiire Kolinitho na akĩnyitithania na Aũuila na Priscilla, arĩa marutithagia wĩra wa gũtuma hema. (Atũ 18:1-3).

Ta ũrĩa warĩ mũtugo wake, akĩambĩrĩria kuhunjĩria Ayahuudi thĩiniĩ wa thunagogi ona ningĩ kũrĩ andũ a Ndũrĩrĩ (Atũ 18:4-8). Erĩrĩa aikarĩte kũu Korinitho, na thutha wa "kũragwo ngoro" kũu Athena, Paŭlũ agĩtua gũtiga kũhũthĩra ũũgĩ wa mũndũ, tiga ahunjie tu "Kristũ Jĩsũ, ũrĩa warĩkĩtie kwambwo" (1 Akorinitho 2:2).

ITŪŪRA RĨA KORINITHO

"amu ti-itherũ nĩ kũrĩ na "ngai" nyingĩ na "aathani" aingĩ,"
(1 Akorinitho 8:5b NIV)

Korinitho gwacinĩtwo nĩ Aroma mwakainĩ wa 146 BC. Thutha-inĩ, Julius Caesar agĩtũma mbũũtũ ya thigari iria ciahũrũkĩte na andũ angĩ arĩa marĩ na wĩyathi 46 BC. Thutha-inĩ, itũũra rĩgĩcoka ta ũrĩa rĩarĩ mwaka-inĩ wa 44 BC. Ihinda-inĩ rĩrĩa Paũlũ aceraga rĩarĩ icemanĩrio rĩa bata rĩa kĩ biacara.

Harĩa itũũra rĩa Korinitho rĩarĩ nĩho harĩheaga rĩtwa, rĩarĩ kũu Isithamusi ya Korinitho, rĩkahũũnio nĩ icukĩro igĩrĩ bata cia meri na biacara: Lekaimu, yarĩ hau Gulf ya Korinitho; na Cenikoreae, Saronic Gulf.

Mũrutĩre wake wa wĩra wa gũtuma nĩwaheaga Paũlũ mweke wa gũtuma hema. No ũtonga wa Korinitho warĩ na (ũregani na ũrĩa warĩ wa Athena) na warĩ na wagĩ mũnyaki ũigana ũna.

Ūhooi mĩhianano na ngomanio ciaiyũire itũũra-inĩ na cigatonyerera ũndũire wakuo. Maingĩ ma ndũmĩrĩri cia Paũlũ kũrĩ Akorinitho ciarĩ mageria ma kũnina mathĩna macio marĩa makungaga kanitha-inĩ.

AKORINITHO

"Ūtukū ūmwe Mwathani akĩira Paŭlū na kĩoneki atĩrĩ, "Ndũkae gwĩtigĩra; thĩ na mbere na kũheana ūhoro, na ndũgaakire' " (Atũ 18:9)

Ayahudi a kũu Korinitho makĩrega ndũmĩrĩri, na makĩringĩrĩria Paŭlū oime thunagogi-inĩ na anjĩrĩrie gũtũngana na andũ a Ndũrĩrĩ nyũmba-inĩ ĩngĩ hakuhĩ na thunagogi (Atũ 18:4-7).

"Kuona ta arĩ kũũra atĩ arutagĩra ūira andũ a Ndũrĩrĩ, na rūmena na iruumi iria amũkagĩra kuuma kũrĩ Ayahuudi, gwatũmire agĩe na ruuo rūingĩ ngoro. Akĩgĩa na nganja igũrũ rĩa ūũgĩ wa kũgeria gwaka kanitha na indo iria akorire kũu." (EGW The Acts of the Apostle p. 250).

Ihinda-inĩ rĩu, Jesũ akĩmuumĩrĩra kĩoneki-inĩ kĩa ūtukū nĩguo amũũmĩrĩrie athĩĩ na mbere na wĩra wake kũu Korinitho, akĩmwĩkĩra hinya atĩ nĩ kwarĩ na aingĩ arĩa mekwamũkĩra ndũmĩrĩri (Atũ 18:9-10).

Ekĩrĩtwo hinya nĩ kĩoneki gĩkĩ, Paŭlū agĩikara Korinitho mwaka ūmwe na nuthu (Atũ 18:11). Thutha-inĩ, Ayahuudi magĩtwara Paŭlū mbere ya igooti (Atũ 18:12-13). Ihinda-inĩ rĩrĩa oimire Korinitho, kanitha nene nĩyarĩkĩtie kũrũgama (Atũ 18:18).

MARŪWA KŪRĪ AKORINITHO

“Tondũ rĩĩrĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩmenyithĩtio nĩ andũ amwe a kuuma nyũmba ya Kiloe atĩ nĩ kũrĩ na ngũĩ gatagatĩ-inĩ kanyu.” (1 Akorinitho 1:11)

1 Akorinitho 1-6

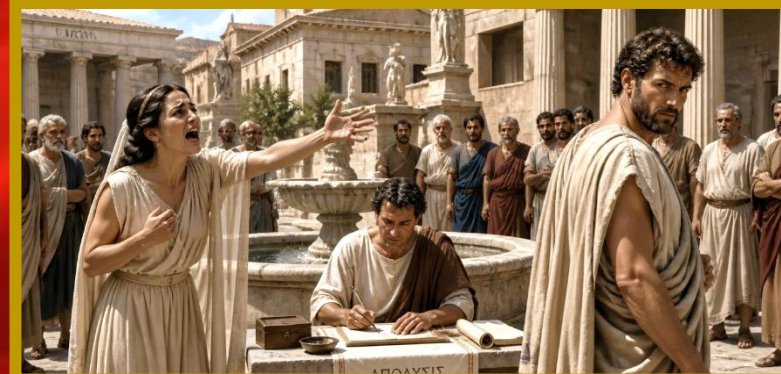
Ahetwo ũhoro nĩ Kiloe igũrũ rĩa mathĩna maigana ũna marĩ thĩiniĩ wa kanitha, Paũlũ akĩmakania igũrũ rĩa: nyamũkano; kwagĩra ũhiki gĩtĩyo; haranio; na ũmaraya.

1 Akorinitho 7-16

Nyũmba ya Kiloe nĩyacokire ĩkĩmũrehera marũwa marĩ na ciũria cigana ũna kuuma kanitha ikoniĩ maũndũ marĩa Paũlũ agwetete makoniĩ: ũhikania, ndigano, gũkirĩrĩria, irio irongoreirio mĩhianano, mĩkĩre ya ũthathaiya; ũtũmĩri wa iheeo cia roho; na iriũka.

2 Akorinitho

Maya nĩmo marũwa ma kerĩ marĩa maigĩtwo wega, onagũtuĩka Paũlũ nĩ andĩkĩte mangĩ maingĩ (rĩngĩ na rĩngĩ mbere ya macio merĩ mahotire kwoneka na/ kana thutha wa ihinda gatagatĩ-inĩ wamo). Akenereire Akorinitho nĩũndũ wa ũrĩa mahũranire na mathĩna mamwe, no akĩmekĩra hinya monage thĩ na gĩthimi kĩa ũhoro mwega/ injili, mehereire kũingĩrĩrĩrio ũgucĩrĩria-inĩ wa ũndũire ũrĩa wamarigicĩĩrie.

“Atungati a ndũmĩrĩri ya Ngai matũũra-inĩ manene matiagĩrĩrwo gũkua ngoro nĩũndũ wa mawaganu, wagi kĩhooto, kũũra, arĩ mo maũndũ marĩa metĩtwo mang’ethere rĩrĩa marĩ na wendo mũnene wa kwanĩrĩra ũhoru mwega wa ũhonokio. Mwathani nĩ arĩkĩraga gĩkeno mũruti wĩra ta ũcio na ndũmĩrĩri o ta ĩrĩa aheire mũtũmwo Paũlũ rĩrĩa arĩ Korinitho na waganu wakuo: “Ũtukũ ũmwe Mwathani akĩĩra Paũlũ na kĩoneki atĩrĩ, “Ndũkae gwĩtigĩra; thiĩ na mbere na kũheana ũhoru, na ndũgaakire. Nĩgũkorwo ndĩ hamwe nawe, na gũtirĩ mũndũ ũgũgũtharĩkĩra agwĩke ũũru, tondũ ndĩ na andũ aingĩ gũkũ itũũra-inĩ rĩrĩ.” Atũ 18:9,10... [...] O itũũra itũũra, rĩiyũirwo ona nĩ haranio, na waganu, nĩ harĩ amwe arĩa marutĩtwo wega mangĩthoma matuĩke arũmĩrĩri a Jesũ, makiri kwoguo nomakinyĩrwo nĩ ma ĩrĩa ĩhonokanagia na matongorio kwamũkĩra Kristũ ta Mũhokia wao wa mwanya”

EGW (Prophets and Kings, p. 277)